

KDYŽ JSOU PROBLÉMY V ODBORNÝCH PŘEDMĚTECH, SPOLUŽÁCI NABÍZEJÍ POMOC. ALE NIKDO SE NEVTÍRÁ, JSOU V POHODĚ...

ROZHOVOR SE STŘEDOŠKOLSKÝM STUDENTEM S VÝVOJOVOU DYSFÁZIÍ

Mgr. et Mgr. Barbora Richtrová

barbora.richtrova@gmail.com

Mgr. et Mgr. Barbora Richtrová

Vojtěch Mrkvička

Vojtěch Mrkvička je mladý muž s diagnózou vývojová dysfázie, jehož matka je klinická logopedka. Je mu 18 let a studuje střední odbornou školu chemickou.

Vojto, celý život tě provází diagnóza vývojová dysfázie. Jaké to pro tebe je? Jak to vnímáš?

Tak spíš to vnímám ve školském prostředí, když třeba mám větší problémy se soustředit a potřebuju víc času na různé úkoly, které jiní spolužáci zvládnou v kratším čase. A když se vykládají látky – jako učitelé, tak mám problém se soustředit delší dobu.

Odhadneš časový interval, jak dlouho se dokážeš plně soustředit?

Když se snažím, vydržím se soustředit třeba i celou hodinu, ale to je den ode dne... Buď je to celou hodinu, pak najednou deset minut nevnímám prakticky vůbec nic.

Je to dané dnem, rozpoložením nebo látkou, kterou se učíte?

Určitě i látkou – to je asi úplně normální.

A ty vnímáš tyto problémy spojené s dysfázií doopravdy jen ve školním prostředí?

To asi ne, doopravdy jen ve školním prostředí. Myslím, že se orientuju dobře. Možná, no..., asi že se špatněji vyjadřuju, ale to bude asi tak všechno.

Co je pro tebe ve škole ještě obtížné?

No, takže to soustředění, pak špatně čtu, ale to je spíš proto, že čtu málo. Nejhorší je dělat něco, co mě nebaví... A to, co mě baví, tak na to spotřebuju víc času.

Takže například si doma čteš knížky v pohodě s porozuměním...

Když mě něco zajímá, tak to čtu i s porozuměním. Pochopím to v pořádku, jenom mi to trvá víc času, a když se to fakt snažím číst, tak to trvá trochu dýl.

Jsou nějaké typy knížek, které preferuješ víc?

Mám hrozně rád fantasy a sci-fi.

Protože...?

Protože mě to prostě baví a můžu si to představovat do obrazů... Víc mě baví si představovat něco, co je nereálnější, protože si to můžu představit po svém.

Existuje nějaký román nebo fakt tlustá bichle, kterou jsi přečetl?

Jojo, od Terryho Pratchetta. Babičku jsem přečetl, ale je to nuda, ale docela dobře se to představovalo.

Tak mě napadlo, že by tě možná bavily hry, že by se ti mohly dobře číst – myslím divadelní?

Hry si radši zkouknu v divadle.

Co krátkodobá paměť?

No, tu mám hodně zajímavou, když se soustředím, tak si pamatuju, co chci. Takže když si třeba dvakrát za sebou přečtu deset slov, tak jsem schopný ti je přesně za sebou zopakovat.

Stalo se ti někdy, že by se ti kamarádi nebo spolužáci vysmívali? Nebo naopak ti chtěli pomoci?

No určitě se mi vysmívali s tím čtením, protože čtu špatně, někdy i koktám, u některých slov se fakt zaseknu a musím se zamyslet.

A to se nejvíc dělo na prvním stupni, druhém nebo na střední?

No, čím jsou děti starší, tím je to víc v pohodě, protože to neřeší a dokážou něco chápat a stane se jim to taky. Ale na základce se to, ty jo, dělo vlastně skoro celou dobu.

Jak jsi s tím zacházel, jak ses s tím vypořádával?

Většinou se na učitele nedalo v tomhle směru spoléhat. Když se někdo smál o hodině, tak to nebyl problém. Vlastně si moc nepamatuju, jak jsem to řešil, ale spíš jsem dělal mrtvýho brouka... Když se tomu posmívání člověk nebrání, tak ono to pak ty lidi nebaví, tak pak neotravujou.

A co jsi prožíval? Vadilo ti to, byl jsi smutný, naštvaný, vzteklý?

No, to mi jako vadilo, ale asi jsem se s tím spíš naučil žít a neřešil jsem to. Když jsem dělal třeba tu gymnastiku v Sokole, tak tam jsem se vždycky šel odreagovat, ale to bylo asi tím, že jsem se soustředil na něco jinýho, a potom mi to bylo tak nějak jedno. A ve škole jsem občas ukázal, co umím já, a to bylo taky dobrý. Taky mi pomohlo, že jsem si uvědomil, že mám třeba daleko lepší známky než oni. Protože jsem byl v tý horší třídě (nejazykovka na jazykové škole), tak jsem tam měl ty horší případy, a já jsem tam byl jen proto, že jsem byl pomalejší, ale byl jsem mezi nima chytřejší, a to mě uklidňovalo. Tak takhle na to koukám teďka, s odstupem.

Stalo se ti někdy, že by ti někdo chtěl pomáhat, třeba i nevyžádaně?

No..., určitě, ale to nebylo s tím čtením, ale kamarádi se občas zeptají, jestli s něčím nepotřebuju pomoci. Moc se nestalo, že by někdo přišel sám a nabídl pomoc, ale spíš, když s nima mluvíš, tak pak nabídnou nějakou pomoc. Což se na tý střední škole hodně děje, spíš se staršíma lidma

z vyšších ročníků, když jsou problémy v nějakých těch odborných předmětech, tak se nabízí k pomoci. Ale nikdo se nevtírá, jsou v pohodě.

Musel jsi někdy někomu tuto diagnózu vysvětlit?

Asi ne... Možná jo, na základce, když se mi smáli, ale to je tak všechno asi. Třeba někdo měl se mnou o přestávce nějaký konflikt ohledně toho, tak jsem mu to řekl, a občas to možná i pomohlo. Občas.

Vzpomeneš si, jak jsi to vysvětloval?

Že nejde o to, že bych neuměl číst, protože jsem hloupej, ale že za to úplně nemůžu, že jsem se s tím narodil.

Co vlastně o vývojové dysfázii víš? Zajímá ses někdy o to, co to znamená a co se děje v tvém těle/mozku?

No to jo, spíš jako z psychologického pohledu. Čím jsem byl starší, tím mě to víc zajímalo, hlavně s čím mám problémy a takhle... Co se děje fyzicky nebo v mozku, to mě moc nezajímalo, ale spíš ty jednotlivé projevy a psychika.

Dokázal bys mi říct definici vývojové dysfázie podle sebe?

No, já bych maximálně mohl říct ten svůj případ, protože tomu taky moc nerozumím a vím, že u mě je to takovýhle a u někoho je to jiný. A když to vezmu k sobě, tak pro mě je to prostě takhle: Mám problémy se i víc snažit, nejen víc se soustředit. Nejhorší se mi čte, jako by mi ta písmenka... No, písmenka jsou pořád stejná, ale najednou v mžiku zapomenou, jak to písmenko zní. Já vím, co to je, ale rychle si nemůžu vzpomenout, tak se nad tím zastavím a občas si ty písmenka musím skládat za sebou do slov. A pak taky, když je třeba nudná látka, tak opisuju nějaký příklad a najednou se stane, že je půlka popsán tabule a já nevím, co se stalo. Jako bych byl v nějakým tranzu, zaseknutej, a pak zjistím, že mám sice opsanej příklad, ale půlka věcí mi tam chybí. A ne že bych vynechal třeba závěrečnou část příkladu, ale často mi chybí jakákoliv část, prostě nečekaně na chvíli vypnu... Taky mám problémy s pravou a levou stranou, v orientaci, a taky se trochu ztrácím v prostoru. A nejde mi odhadnout čas.

Jakým způsobem ovlivnila tato diagnóza tvůj život a rozhodování ohledně školy, zájmů atd.?

No, jakoby když to takhle vezmu, tak jsem musel chodit na nějaký to cvičení.

Od první do sedmé třídy jsem chodil každý týden na doučování do psychologického poradny. Četl jsem tam, psal... A jako mladší jsem chodil na grafomotoriku. Ale moje osobní zájmy to neovlivnilo, maximálně mi to doučování sebralo čas.

Jaké jsou tvoje koníčky?

Byla to ta gymnastika a chemie a hodně technický věci. Muselo mi to dávat smysl a muselo to být logický. Třeba chemie mi na základce šla hned, nemusel jsem se nad tím zamýšlet jako jiní.

Vzpomeneš si, která doba byla pro tebe nejtěžší?

Asi teď ta střední škola, když se nesoustředím, tak je to fakt problém. Ono je to všechno rychlejší. Se spolužákama je to v pohodě, ale to učení... Navíc se stejným problémem je nás tam víc. Jsme tam čtyři.

Máš nějaké úlevy na střední škole nebo individuální plán?

Určitě mám většinou delší čas a potom ty horší můžou psát na počítači. Někteří učitelé to víc řeší a někteří vůbec. Třeba češtinářka po dvou diktátech mi taky už dává doplňovací, ale malý písemky už neřeší, bere všechny chyby, takže když třeba píšeme na shodu podmětu s přísudkem a já nenapišu háček nad e, tak už mám hrubku, a to je pro mě peklo v tomhle tom. Individuální plán mám, řeším to se zástupkyní, protože je výchovný poradce, ale hodně lidí na to nedbá. Cítím to tak, že nejsem moc zvýhodňovaný, jen v tý češtině, ale v jiných předmětech by se to taky občas hodilo.

Mluvil jsi o těch „horších“ spolužácích. Ty považuješ své problémy za lehké?

To těžko říct, nemám srovnání. Nedokážu si představit, jak bych to mohl srovnat, ale pro mě by to bylo třeba za trest psát na počítači. Ale ten delší čas taky není úplně výhodný. Kdybych si to dokázal promyslet, tak by to šlo.

Už jsi ve třetáku. Jak je to s maturitou a vývojovou dysfázií – jsou nějaké úlevy nebo možnosti jiného přístupu nebo ne?

To vůbec nevím, asi se to řeší u ústních.

Kdybychom se na tvůj život podívali chronologicky – jaké to bylo v MŠ? Pamatuješ si něco?

Moc si toho nepamatuju, asi jsem neměl problém, jenom jsem chodil na grafomotoriku a maloval jsem nějaký obrázky. Já

si myslím, že mi to bylo jedno, ale mamka říkala, že mně to vadilo fakt hodně, to mi řekla jako na fěr, a včera mi řekla, že jí to taky vadilo, kvůli mně. To bylo tak všechno, ale já si to moc nepamatuju.

A na ZŠ?

To nevím, pamatuju si až problémy s jazykama, čeština byla těžká – dvojku jsem měl už ve druhý třídě.

Co učitelé? Jakým způsobem k tobě přistupovali na ZŠ?

No jak kterež učitel. Měli jsme fakt neschopnou jednu učitelku ve třetí třídě a s tou byl fakt problém. Na druhém stupni to většina učitelů vůbec nechápala a navíc nevědí, jak řešit, co mají učit, tak jedou v těch zajetejch kolejích a tohle vůbec neřeší. Třídní říkala před dětmi, že mám papíry na hlavu, takhle pak mi to říkaly i děti...

Jaké to pro tebe v poradně bylo?

Já jsem to tam měl docela rád, já jsem měl takovou příjemnou paní, se kterou jsme si povídali, bylo nás tam pár kluků a bylo to přátelský. S klukama jsme se tam prostřídávali.

Vzpomeneš si, co jste tam třeba dělali?

Vždycky jsme četli, pak jsme psali a vybarvovali jsme, to si pamatuju.

Máš pocit, že ti to pomohlo?

Určitě, určitě jo.

Ještě jsi chodil k nějakým odborníkům?

Ne, nikam.

Tím jsem mířila k tomu, že máš mámu klinickou logopedku. Byla to pro tebe výhoda, nebo nevýhoda?

No jako malej jsem to nenáviděl, ale zpětně teď jsem za to rád. Myslím, že mi to ušetřilo hodně problémů, a myslím si, že tím, že jsem měl mámu, která tomu všemu rozuměla a byla pes, tak bych na tom bez ní byl rozhodně hůř, než jsem. Bylo super, že jsem nemusel nikam docházet a měl jsem logopeda doma, ušetřil se tím čas. Hlavně byla výhoda, že to mamka poznala včas a dokázala to chytnout v tom věku a dokázala to vyřešit. Kdybych měl rodiče, kteří tomu nerozumějí, tak bych na tom byl mnohem hůř.

Co a jak jste trénovali doma?

No to si moc nevzpomenu.

Máš i starší sestru, která nemá dysfázii. Byla pro tebe oporou, nebo naopak?

Jo, ta je bezchybná. V případě, že jsem za ní došel, tak mi pomohla, ale sama se nenabízela. Měla sama dost svýho učení, pokud jsem za ní byl schopnej dojít, tak mi nějak pomohla.

A táta?

Já si myslím, že táta u tohohle moc nebyl a že to moc nechápal a nepochopil to. Podle mě neví, co se přesně dělo, ale nikdy jsem se s ním o tom nebavil. Rozhodně podle mě neměl moc pochopení, třeba v tom, jak jsem psal, a pak byl nepříjemnej. Navíc byl hodně v práci, spíš jsme sportovali. Ale třeba jedna babička, když jsem udělal někde chybu, tak to taky nechápala, ale ona nemá pochopení pro nic. Druhá to chápala a chtěla mě šetřit, i před mamkou.

Jaké jsou pro tebe cizí jazyky?

Hrozně těžký, já v tom nevidím logiku. Někdo ji v tom vidí, ale já ne. Moc mi to nejde... Skládat věty, to je problém. Na základce jsem měl ještě jako druhý jazyk němčinu a na střední jsme měli na výběr a já si ji nevybral. Němčina byla těžší na psaní, hlavně kvůli tomu přehlasování a tak. V angličtině se dokážu nějak domluvit, ale ty časy nezvládám a trvá mi to trochu dýl.

Co plánuješ do budoucna?

Po maturitě mám v plánu nastavbu na lihovarnictví a pivovarnictví, rok na VOŠ. A pak možná potravinářská vysoká škola, ale to se rozhodnu až po tý nastavbě.

Proč zrovna pivovarnictví a lihovarnictví?

Nevím, přišlo mi to zajímavý a lehký.

Máš představu o svém povolání?

Když se nikam nedostanu, budu zahradník. Jinak budu vařit pivo.

To jsi asi na špatné střední škole...

No, budu dělat analytickou chemii ve výzkumu rostlinné výroby, ve třetáku tam jdu na praxi, tak uvidím, a když to bude blbý, tak budu dělat zahradníka. Uvidíme, co ze mě bude.

Když si představíš svoji dalekou budoucnost a připustíš, že jednou budeš mít děti, které může potkat to samé, co tebe, jak bys je vedl, podpořil?

Určitě bych je podpořil, ať jsou klidný, že to nějak půjde, že to mám taky... na pohodu. A jako poradnu budeme mít babičku. Kdybych to dítě měl, tak bych to asi nepoznal, ale kdybych věděl, že to má, tak bych ho určitě podporoval, ale naštěstí máme babi Jaru.

Kdybys mohl teď učitelům něco vzkázat, doporučit?

Lepší by bylo zjistit si, co ten člověk má za problém a všimnout si toho. Jak to říct... To je hodně těžký... Třeba když dělá dítě podobný chyby pořád, tak to víc tolerovat a víc si ho všímat, jako osobně.